

Lokalstrategi för förskola och skola i Tyresö kommun

2011-02-23

Dnr 2011/BUN 0019-84

Ulrica Andersson

tyresö kommun

tyresö kommun

Innehållsförteckning

1 Grundsyn	4
1.1 God ekonomisk hushållning.....	4
1.2 God boendemiljö och livskvalitet.....	4
1.3 Kvalitet och service.....	5
2 Process och ansvarsfördelning	5
2.1 Behovsanalys.....	5
2.2 Beslut och upphandlingar	6
2.3 Lokalutformning	6
3 Krav på lokaler	6
3.1 Gemensamt för förskola och grundskola.....	6
Material och miljö.....	6
Personalutrymmen.....	7
Kök	7
3.2 Skola.....	7
Entréer och öppna ytor	7
Undervisningslokaler.....	8
Matsal.....	8
Teknik.....	8
Utemiljö.....	9
3.3 Förskola:	9
Entréer.....	9
Verksamhetslokaler	9
Passager	9
Utemiljö.....	10

1 Grundsyn

Vi vill skapa moderna, hållbara skollokaler som ger varje barn och elev möjlighet att utvecklas optimalt utifrån sina förutsättningar. Synen på lokaler för förskola och skola utgår från kommunens strategiska utvecklingsområden.

1.1 God ekonomisk hushållning

- **Genomtänkt process för behovsanalys och lokalutveckling**
Lokalutveckling är ett långsiktigt arbete där många kompetenser krävs. Vi vill att experter inom prognos, verksamhet, teknik och ekonomi samverkar för att nå ett genomtänkt resultat som håller över tid.
- **Hållbart byggande**
Lokaler som ska användas för förskola och skola måste utformas på ett sätt som tillåter intensiv och varierad användning över lång tid. Tankar kring underhåll måste finnas med redan på planeringsstadiet.
- **Flexibla lokaler som tillåter flera parallella verksamheter**
Den moderna skolan stänger inte när skoldagen är slut. Fritidsverksamhet för elever, liksom andra verksamheter för kommunens innevånare, ska kunna få rum i skolans lokaler. Vi vill skapa skolor som är välkomnande för alla som kommer dit, och vi vill att många ska ha lust och anledning att söka sig till skolan.
- **Flexibel lokalanvändning när behoven växlar**
Demografiska förändringar och brukarnas valfrihet påverkar behovet av verksamheter i olika delar av kommunen. En modern skollokal ska enkelt kunna ställas om för användning som förskola, skola eller annan verksamhet. Flexibiliteten ska byggas in från start för att enkelt kunna överbrygga såväl förändrade pedagogiska krav som ålderspucklar.

1.2 God boendemiljö och livskvalitet

- **Miljövänligt byggande**
Moderna skollokaler ska utformas så att energiförbrukning och negativ miljöpåverkan kan minimeras. Materialval, lokalutformning och inredning har alla betydelse för att skolans lokaler ska leva upp till högt ställda miljökrav och intentionerna i Agenda 21.
- **God arbetsmiljö för alla som vistas i lokalerna**
För att alla barn, elever och anställda ska kunna göra sitt bästa krävs lokaler som är anpassade efter olika behov. Utrymmen för olika typer av utbildning, arbete och pauser krävs. Skolans utformning ska stödja en modern organisation med arbetslag. Byggnationen ska noggrant följa regelverk som säkerställer god arbetsmiljö.
- **Öppenhet och tillgänglighet**
Öppenhet och transparens ökar tryggheten för alla som vistas i lokalerna. Det är i mötet vi utvecklas, och skolan ska ge förutsättningar för goda möten mellan såväl elev och elev, elev och personal, personal

och personal som skola och samhälle. Miljön ska vara allergianpassad och tillgänglig för funktionshindrade.

1.3 Kvalitet och service

- **Högt ställda krav på utbildning enligt styrdokument**

Lokalerna ska självklart stödja andemeningen i läroplaner och skolformernas övriga styrdokument, vilket bland annat innebär att de är anpassade för att tillgodose elevers olika förutsättningar och intressen. Utformningen av lokalerna ska utgå från målstyrd och individorienterad undervisning samt ämnesövergripande och elevaktiva arbetssätt.

- **Demokratiskt arbetssätt**

Det demokratiska arbetet bland barn, elever, föräldrar och personal är viktigt. Lokalförändringar ska därför ske i samverkan mellan ledning, experter, brukare och personal samt med arbetsmiljöombud och fackliga organisationer.

- **Teknikutveckling**

Den tekniska utvecklingen ger nya möjligheter i utbildningen. I moderna skollokaler är tillgången till informationsteknik en självklar del. De tekniska lösningarna måste främja både öppenhet och säkerhet.

2 Process och ansvarsfördelning

Ansvaret för att bedriva förskola och grundskola i Tyresö kommun vilar på barn- och utbildningsförvaltningen på uppdrag av barn- och utbildningsnämnden. Kommunens fastighetsenhet ansvarar för byggnation, fastighetsförvaltning och underhållsarbete. Beslut om investeringar fattas av kommunstyrelsen.

2.1 Behovsanalys

Barn- och utbildningsförvaltningen ansvarar för att ta fram volymprognoser för förskola och grundskola. Prognoserna tar sin utgångspunkt i kommunens befolkningsprognos samt i förvaltningens analys av tillgång och efterfrågan. Barn- och utbildningsförvaltningen sammanställer även behov av lokalförändringar utifrån krav på verksamhetens kvalitet.

Fastighetsenheten har överblick över behov av underhåll och investeringar utifrån lokaler, säkerhet och ekonomiska hänsyn. Fastighetsenheten är även barn- och utbildningsförvaltningen behjälplig med kostnadskalkyler för de lokalsatsningar som bedöms som nödvändiga utifrån behov av volym och verksamhetsutveckling.

2.2 Beslut och upphandlingar

Utifrån de behovsinventeringar som barn- och utbildningsförvaltningen och fastighetsenheten tagit fram i samverkan prioriterar kommunens ledningsgrupp önskemål om investeringar. Beslut fattas av kommunstyrelsen.

Fastighetsenheten ansvarar för nödvändiga upphandlingar och avtal med exempelvis arkitekt och byggentreprenörer.

2.3 Lokalutformning

Då beslut om lokalförändring fattats tillsätts en arbetsgrupp under ledning av en projektledare från fastighetsenheten. I arbetsgruppen ingår lokalsamordnare från barn- och utbildningsförvaltningen, berörd rektor (om den nya lokalen ska ingå i befintlig enhet, annars verksamhetsrepresentant utsedd av förvaltningsledningen) samt arkitekt. Vid större nybyggnationer kan även en styrgrupp tillsättas. Barn- och utbildningsförvaltningen centralt ansvarar för att informera barn- och utbildningsnämnden under processen.

Arbetsgruppen samverkar utifrån sina skilda kompetenser i arbetet med att detaljutforma lokalerna. Under arbetet gör arbetsgruppen bench marking och studiebesök i liknande verksamheter för att ta del av goda exempel från andra. Arbetsgruppen kallar vid behov in experter från andra förvaltningar under arbetets gång, exempelvis angående IT, telefoni, säkerhet och trafik. De centrala fackliga företrädarna i kommunen ges kontinuerlig information om arbetsgruppens arbete. Fastighetsenheten ansvarar för att kalla de fackliga representanterna till information och förhandling.

Parallellt med arbetsgruppens arbete ansvarar berörd rektor för förankringsprocessen på sin enhet. Medarbetare, inklusive lokala fackliga företrädare, föräldrar och elever ska ges möjlighet att ha synpunkter på organisation och lokalutformning. Om den nya lokalen inte ska ingå i någon befintlig skolenhet, ansvarar barn- och utbildningsförvaltningen centralt för att synpunkter från personal och brukare tas in i arbetet.

3 Krav på lokaler

3.1 Gemensamt för förskola och grundskola

Material och miljö

Ljud, ljus, färg och material ska ses som en del av utbildningen, en del som samverkar med övrigt arbete. Skolans utformning ska uppmuntra till ansvarstagande för den gemensamma miljön, så att vackra miljöer med naturliga material kan skapas. Vid ny- och ombyggnation ska ljud- och ljusförbättrande åtgärder prioriteras högt, liksom användning av material som främjar

energieffektivitet och minimal miljö- och hälsopåverkan. Bullerdämpande material och inredning ska användas i största möjliga utsträckning. Naturligt ljus och bra belysning bör komplettera varandra på ett effektivt sätt, och adresserbar belysning användas.

Golv- och väggbeklädnader ska vara allergianpassade, och tillverkade av bra material med avseende på miljö och slitage. Transparenta material underlättar överblick och främjar säkerhet.

Ventilation och värme är viktiga inslag i arbetsmiljön och viktiga komponenter i ett miljövänligt byggande.

Personalutrymmen

Lokalerna ska stödja en modern organisation med arbetslag. Personalen ska ges goda möjligheter till samverkan mellan ämnen. Utrymmen för planeringsarbete bör finnas i anslutning till verksamheten för att underlätta naturliga möten och öka säkerheten.

Kök

Tillagning av mat ska ske nära verksamheten. Välutrustade tillagningskök med goda möjligheter till tillagning av olika dietkoster ökar kvaliteten i verksamheten.

3.2 Skola

Entréer och öppna ytor

Det är viktigt för alla, både unga och vuxna, att bli sedda när de kommer till sin arbetsplats. Elever och personal ska känna sig välkomna till en trygg och inspirerande arbetsmiljö. Även andra än skolans personal och elever ska kunna mötas i lokalerna och känna sig väl mottagna. Våra skolor bör därför ha en tydlig och bemannad entré.

För yngre elever behövs kapprum i anslutning till arbetsrummen, och för alla åldrar krävs goda möjligheter att förvara kläder och väskor under arbetsdagen. Kapprum eller skåphallar är samtidigt platser som kan vara otrygga, varför särskild uppmärksamhet måste ägnas åt att dessa byggs transparenta och i nära kontakt med verksamheten. En skofri skola är ofta att föredra, eftersom det ger mindre slitage av golvmaterialet, underlättar för allergiker och bidrar till en lugn miljö.

Passage genom skolan ska vara möjlig utan att elevernas arbete störs. Både elever och personal har behov av utrymmen för paus, stillhet och lugn. Café/pausrum ska utformas för att såväl elever som vuxna ska kunna trivas där. Gemensamma pausutrymmen ger naturliga möten och skapar ett mervärde i

samarbetet. Utrymmena bör vara ljusa och inbjudande samt förläggas centralt och tillgängligt.

Möjlighet till större samlingar ska finnas i skolan.

Undervisningslokaler

Arbetsytor och lokaler ska vara flexibla till storlek och användning. Lokalerna ska kunna användas till såväl föreläsningar och tysta enskilda studier som till praktisk tillämpning av kunskaper genom olika "laborationer" eller övningar. Rum som kan avdelas med vikkvägg ökar möjligheterna att anpassa lokalerna efter olika lärsituationer och elevers individuella behov. Öppna utrymmen, som kan fungera både som arbetsytor och pausutrymmen, ökar flexibiliteten och smidiga övergångar mellan olika arbetsmoment. För att underlätta överblick och möten bör rummen grupperas så att god synkontakt mellan dem uppnås och glasväggar/glasdörrar användas.

Fritidshemsverksamhet är en stor och betydelsefull del av de yngre skolbarnens arbetsdag. Det är därför viktigt att hänsyn tas till fritidsverksamhetens behov när lokalerna planeras.

Vissa specifika ämnessalar är nödvändiga. Utformningen av dessa ska anpassas till moderna lärmeter. Eftersom lokaler för skapande ämnen liksom bibliotek/mediatek bidrar till en skola som sjuder av liv och kreativitet, är placeringen av dessa lokaler viktig och de får gärna finnas centralt i byggnaden.

Matsal

Matsituationen är viktig för en fungerande arbetsdag. Maten ska kunna intas i en lugn, trivsamt miljö med fungerande logistiska lösningar. En gemensam matsal måste planeras för att skapa en god ljudmiljö med möjlighet till avskärmning. Matsalen ska även kunna användas till andra aktiviteter under och efter skoldagen, till exempel för genomgångar, föreläsningar och fritidsaktiviteter. Om måltiderna ska intas ute i olika delar av skolan, nära verksamheten, ska transportmöjligheterna från köket särskilt beaktas.

Toaletter och hygienutrymmen

Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt att göra toaletter samt utrymmen för hygien och omklädning trygga och användarvänliga för eleverna. En genomtänkt placering av dessa utrymmen, samt att de är lättstädade har stor betydelse för elevernas trivsel under skoldagen.

Teknik

Informations- och kommunikationsteknik är en självklar del av en modern utbildning som ska ge eleverna goda förutsättningar för arbets- och samhällsliv. En nytänkande skola ska byggas så att den kan finnas med i den nyaste tekniska utvecklingen. Trådlös datakommunikation liksom tätt placerade nätuttag behövs

för att kunna utnyttja skolans utrymmen på ett flexibelt sätt.

Undervisningsrummen ska utrustas med ny, teknisk utrustning såsom interaktiva skrivtavlor och projektorer. Säkra förvaringsmöjligheter för teknisk utrustning måste placeras strategiskt över skolan.

Utemiljö

På skolgården sker spontant socialt samspel mellan elever, men den är även en miljö för undervisning och organiserad lek. Utemiljön ska anpassas till aktiviteter för olika åldrar och årstider och byggas för att främja rörelse och aktivitet. Sittgrupper i skugga eller under tak fungerar som mötesplats för elever, men även för undervisning. Möjlighet till utomhuscafé sommartid och utomhusscenen ökar trivselen.

Skolgården skapas med fördel av naturliga material och element.

3.3 Förskola:

Entréer

Entrén till förskolan är en plats för möten och avsked, men även en plats för informationsöverföring och lärande. Entrén ska kännas välkomnande för barn och föräldrar, och avskedet ska ske i en trivsam miljö. Låga fönster ger ljusinsläpp och samtidigt möjlighet att vinka till lämnande föräldrar.

En väl tilltagen golvyta, eventuellt med nivåskillnad för sittmöjlighet, underlättar det lärande som finns i att barnen klär på och av sig själva. Toalett och skötrum i nära anslutning till entrén underlättar arbetet.

Entrén är den del av förskolan som föräldrarna oftast besöker, varför väggutrymme för aktuell information ska finnas.

Verksamhetslokaler

Lärandet i förskolan bygger på leken, och barnens lek måste ges utrymme i lokalerna. Behov och intressen växlar över tid, och rummen ska därför vara flexibla så att de kan möbleras och utnyttjas för olika former av lek och lärande. Mindre, avgränsade rum ökar arbetsron, men överblick och synkontakt är viktig för säkerheten och underlättas av glasade väggar/dörrar. Möjlighet till större samlingar ska finnas inom förskolan.

Passager

Förflyttningar mellan olika delar av förskolan är en naturlig del av arbetsdagen; avdelningar samarbetar kring dagens inledning och avslutning, mat och disk transporteras mellan kök och verksamhetslokaler och personal går in och ut i verksamhet och planering. Lokaler där förflyttning mellan olika delar av

förskolan är möjlig utan passage genom verksamheten innebär respekt för barnens lek och lärande. Uppsikt åt flera håll ökar tryggheten och säkerheten.

Utemiljö

Förskolegården är en viktig del av utbildningen. En stor del av verksamheten bedrivs utomhus, och gården ska inbjuda till olika aktiviteter, lekar och rörelsemoment. Olika underlag och utmaningar i miljön inspirerar och erbjuder motorisk träning. Områden i skugga är viktiga för att en god utomhusverksamhet ska kunna erbjudas året om. Utemiljön byggs med fördel av naturliga material och element.

Avgränsningar och säkra in- och utgångar är betydelsefulla för säkerheten.